

Все вищевикладене доводить, що будь-який результат експерименту повинен багаторазово перевірятися і сприйматися критично. Перевірку результатів експерименту доцільніше здійснювати в інший час дня або після декількох днів.

Після завершення всіх серій експерименту дослідник може ухвалити рішення: чи визнати основну частину роботи закінченою; чи є необхідність провести додатковий збір інформації та відбір матеріалу з підтвердження гіпотези; визнати свою роботу як невдалу тощо.

При тривалих дослідженнях рекомендується періодично обговорювати їх у науковому колективі. Це дозволяє досліднику своєчасно та коректно скоригувати хід відповідного експерименту та направити його у потрібному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Панасенко Е. Експеримент як провідний емпіричний метод наукового дослідження в психології: теоретичний аспект. *Наук. вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Психологічні науки*. 2017. № 1 (17). С. 127-133.
2. Романенко О.В., Прохоренко Л.І., Хохліна О.П. Експериментальна психологія: курс лекцій. Київ. Нац. акад. внутр. справ. 2017. С. 146.
3. Старинська Н.В. Методологія та організація науково-психологічних досліджень. КВНЗ «Київський університет імені Бориса Грінченка». 2015. С. 31.
4. Grynko T., Krups'kyu O. Role of Cognitive Style of a Manager in the Development of Tourism Companies' Dynamic Capabilities. *Tourism and hospitality management*, 2018. Vol. 24. Issue 1. P. 1-21.

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Гамерська І. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЕТИЧНІ ТА ЕСТЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Естетичні компоненти у науковій діяльності грають істотну роль, справжньому вченому заняття наукою доставляють величезну естетичну насолоду, не меншу, ніж діяльність художника чи артиста. Тож наукові результати обов'язково персоніфіковано – кожна наукова книга чи стаття має автора. Відмінність науки та мистецтва, як правило, пояснюється тим, що наука дає логічно аргументоване, понятійне, вільне від особистих уподобань знання, а мистецтво – наочно, емоційно, чуттєво.

Але іноді у наукових суперечках серед людей науки емоції бувають такі ж сильні, як і серед художників. Різниця місця емоцій у процесах художнього та наукового пошуку, а також у сприйнятті художніх творів та результатів наукової праці у тому, що у науці емоційний момент не враховується, хоча він присутній фактично. Тут джерелом почуттів є справжня особистість дослідника, але оскільки виклад підсумку та кінцевого результату дослідження ведеться як би «від імені» абстрактного суб'єкта науки, то емоції або усуваються, або не повинні розглядатися як власний значущий компонент наукової праці. Таким чином, естетика має безпосереднє відношення до методології науки як вчення про організацію наукової діяльності, будучи однією з її підстав.

Оскільки будь-яка людська діяльність здійснюється в суспільстві, то вона ґрунтується (точніше, повинна завжди ґрунтуватися на моралі і організовується відповідно до моральних норм). Структурними зразками моральної культури як цілісної системи є [1]:

- культура етичного мислення (уміння користуватися етичним знанням, застосовувати моральні норми до особливостей тієї чи іншої життєвої ситуації тощо);
- культура поведінки (уміння будувати свою поведінку, здійснювати вчинки відповідно до засвоєних принципів і норм моралі);
- культура почуттів;
- етикет, що регламентує форму та манеру поведінки.

Таким чином, моральна культура є суттєвою стороною діяльності кожного дослідника, відбиваючи функціонування історично-конкретної системи моральних цінностей

Існує ще два специфічні аспекти етики: якими повинен керуватися кожен дослідник «корпоративна» та професійна етика. Корпоративна етика – зведення писаних і неписаних норм взаємовідносин між співробітниками в рамках одного конкретного підприємства [4; 5]. Професійна етика, для деяких професій існують, крім загальнолюдських, загальнонаціональних етичних норм, ще й додаткові професійні етичні норми. Наприклад медична етика (знаменита клятва Гіппократа), педагогічна етика тощо. Діяльність у таких професіях організується відповідно до цих специфічних етичних норм [2].

Норми наукової етики не сформульовані в вигляді будь-яких затверджених кодексів, офіційних вимог, але вони існують і можуть розглядатися у двох

аспектах: внутрішні (у співтоваристві вчених) етичні норми та зовнішні – як соціальна відповідальність вчених за свої дії та їх наслідки.

В 1942 етичні норми наукового співтовариства були описані Р. Мертоном. На його думку, науки – це сукупність чотирьох основних. цінностей [3]:

– універсалізм, тобто. істинність наукових тверджень, має оцінюватися незалежно від раси, статі, віку, авторитету, звань тих, хто їх формулює. Наука спочатку демократична: результати великого, відомого вченого повинні піддаватися суворій перевірці та критиці, як і результати дослідника-початківця;

– спільність: наукове знання має вільно ставати спільним надбанням;

– незацікавленість, неупередженість: вчений повинен шукати істину безкорисливо. Не можна розглядати винагороду та визнання наукових досягнень вченого як самоціль. Але існує і наукова конкуренція, яка полягає в прагненні вчених отримати науковий результат швидше за інших, і конкуренція окремих учених, їх колективів отримання грантів, державних замовлень;

– раціональний скептицизм: кожен дослідник несе відповідальність за оцінку якості того, що зроблено його колегами, він не звільняється від відповідальності за використання у своїй роботі даних, отриманих іншими дослідниками, якщо він сам не перевіряв точність цих даних. Іншими словами, в науці необхідно, з одного боку, поважати те, що зробили попередники, а з іншого боку – скептичне ставлення до результатів.

Зовнішня етика науки на відміну професійної, внутрішньої етики реалізується у відносинах науки та суспільства як соціальна відповідальність вчених. Ця проблема не стояла перед вченими до середини ХХ століття – до появи ракетно-ядерної зброї, генної інженерії, гігантських екологічних катастроф та інших явищ, що супроводжують науково-технічний прогрес. Сьогодні відповідальність вченого за наслідки своїх дій зростає і зростає.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко Н.Е., Ольшанський О.В. Розвиток soft skills сучасного фахівця в закладі вищої освіти. *Бізнес Інформ*. 2022. №1. С. 185-191.
2. Димченко О.В., Єсіна В.О., Рудаченко О.О., Тараруєв Ю.О. Пропозиції щодо державного фінансування наукової діяльності в Україні. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2021. №11. С. 157-159.
3. Фадеева І.Г., Гринюк О.І., Кучерявий В.А. Науково-методичні підходи до оцінювання ефективності науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. *Бізнес Інформ*. 2020. №2. С. 66-73.

4. Крупський О.П., Гринько Т.В. Роль організаційної культури у стратегічному розвитку підприємств туризму та гостинності. Корпоративне управління: процеси, стратегії, технології: Колективна монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2015. С. 142-167.
5. Grynko T., Koshevyi M., Krups'kyu O., Maximchuk O. Modern Concepts of Financial and Non-Financial Motivation of Service Industries Staff. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. ASERS Ltd, 2017. Issue 4(26). Vol. 8. P. 1100-1112.

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Гебріна І. К.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЛОГІЧНІ МЕТОДИ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Питання про те, що є логікою відкриття, в історії науки було висловлено багато різних точок зору: від визнання існування такої логіки та спроб її побудови до повного її заперечення.

Ряд науковців сформулювали своє бачення логіки відкриття, в їх розумінні – під логікою процесу відкриття слід розуміти той чи інший спосіб співвіднесеності компонентів цього процесу, який втілюється у зв'язках та відносинах між цими компонентами, у розвитку цього процесу відповідно до певних закономірностей, схем та правил [1].

У широкому розумінні логіка наукового відкриття та наукового пошуку включає в себе багато факторів, що впливають на спрямованість дослідницького процесу: стан і характер самого об'єкта дослідження, вихідну позицію та установки дослідника, умови дослідницької діяльності, вплив зовнішнього соціокультурного середовища тощо. Розуміння логіки наукового пошуку як логіки діяльності дозволяє побачити її специфіку [1].

Якщо пошуковий процес розглядати з погляду об'єкта дослідження, то логіка пошуку буде формуватися у міру виявлення логіки об'єкта, його зв'язків та відносин. Пошукову діяльність здійснює науковець, і він має свідомо обумовлений ним план діяльності, який залежить від вихідних позицій та установок, інтелектуального потенціалу та наявних пізнавальних засобів. На логіку пошукового процесу можуть впливати і позанаукові чинники – соціальні та економічні умови [3], культурні традиції, політична система тощо. Ці чинники мають динаміку і свою логіку розвитку. Логіка наукового пошуку формується через взаємодію суб'єктивних та об'єктивних, наукових та позанаукових факторів.